

Uzakdoğu Pazarına İhracatta Hasat Sonrası Uygulanacak Karantina Uygulamaları ve Meyve Kalite Parametrelerinde Meydana Gelen Değişimler

Okan ÖZKAYA¹, Ömür DÜNDAR¹

¹Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü
oozkaya@cu.edu.tr (Sorumlu yazar)

Özet

Son yıllarda yaş meyve sebze sektöründe rekabetin ve üretim girdilerinin artması ile kar marjları azalmış, rekabet hızlı bir ivme kazanmıştır. Buna bağlı olarak yeni pazar arayışları ülkemizi ve Avrupa Birliği ülkelerini yüksek fiyat garantili Japonya, Çin ve Güney Kore vd. alternatif Uzakdoğu pazarlarına yönlendirmiştir. Ancak bu ülkelerin başta Akdeniz Meyve Sineği olmak üzere farklı zararlılara karşı uyguladıkları karantina prosedürlerinin uygulanması ve bu prosedürler sonrasında meyve kalitesinin korunması ihracatın devamlılığı açısından önem taşımaktadır. Bu makalede Uzakdoğu pazarına ihracatta Altıntop ve Kiraz meyvelerinde uygulanan bazı karantina prosedürleri ve bu prosedürlerin uygulanmasından sonra meyve kalite kriterlerinin korunması için hasat sonrasında ülkemiz koşullarına adapte edilmiş gereken uygulamalar ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Karantina, altıntop, kiraz, meyve kalitesi, hasat sonrası işlemler

Postharvest Quarantine Treatments for Far East Export and Effects on Fruit Quality Parameters

Abstract

Competition in the fresh fruit and vegetable sector and increase in production inputs have reduced profit margins in recent years, and competition has gained momentum rapidly. Accordingly, the search for new markets for Turkey and European Member countries that has guaranteed the high price such as Japan, China and South Korea and other far east countries have been an alternative markets for fruit export. However, the application of the quarantine procedures required by these countries against different pests, especially Mediterranean Fruit Fly and the preservation of fruit quality after these procedures are important in terms of export continuity. This article deals with some quarantine procedures applied or possible applications after harvest of Grapefruit and Sweet Cherry fruits before export and effects of applications on fruit quality. Moreover, some practical postharvest applications that should be adapted to Turkey physical conditions to protect the fruit quality criteria after the application of these procedures also evaluated.

Keywords: Quarantine, grapefruit, sweet cherry, fruit quality, postharvest treatments.

1. Giriş

Türkiye turunçgil üretimini ortalama 3.681.158 ton olarak gerçekleştirmiştir (FAO, 2013). Bu üretimin 942.226 tonu ince kabuklular, 1.781.258 ton portakal, 726.283 ton limon ve 228.799 tonu altıntop olarak sıralamada yer almıştır. Üretim miktarının son 3 yıldaki yeni bahçe tesisi ve verime geçen diğer bahçeler ile beraber çok kısa sürede 4.500.000 ton civarına ulaşması beklentiler içerisinde. Turunçgillerin ülkemizde üretim alanları incelendiğinde, limon üretiminin % 81'inin, altıntop üretiminin %95,6'sının, portakal üretiminin %53'ünün, mandalina üretiminin % 72,2'sinin Mersin, Adana ve Hatay illerinde gerçekleştiği görülmektedir (Anonim 2016). Dolayısıyla özellikle Doğu Akdeniz bölgesi turunçgil üretimi ve pazarlanması bakımından önemli bir yer almaktadır.

Dünya'da 12 milyon ton kadar turunçgil meyvesi pazarlanmaktadır ve bunun yaklaşık olarak

yarısı Avrupa'da gerçekleşmektedir. Bu Pazar içerisinde İspanya ve Türkiye Akdeniz havzasında rakip ülkeler olarak yer almaktadır. Özellikle yüksek kalite standartları istekleri bulunan İngiltere, Almanya Fransa ve Hollanda gibi ülkelere ihracatın sürekliliği ile Avrupa pazarının devamlılığının sağlanması mümkün gözükmemektedir. Ülkemizin büyük çoğunlukla ihraç listesinde bulunan Rusya ve Doğu Avrupa pazarlarında ise talep daha düşük standartlar ve fiyat politikasına bağlı olarak değişmektedir. Ülkemiz ayrıca Ortadoğu ülkelerine özellikle Irak, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirliklerine de yüksek miktarda ihracat yapan ülkeler arasında yer almaktadır. Ülkemiz de bu talepleri karşılayacak potansiyel bulunmakta olup üretici ve ihracatçı firmaların yeni gelişmelere refleksleri yüksektir.

Bu makalede Uzakdoğu pazarına turunçgil ihracat koşulları, ülkemizin mevcut durumu ve gelecekte bu pazara ihracat olanaklarımızın geliştirilmesi

lebilde olanakları değerlendirilmiştir.

2. Uzakdoğu Pazarlarına İhracat Genel Değerlendirme

Uzakdoğu pazarı yüksek fiyat ve geniş pazarlama olanakları ile yaş meyve ve sebze ihracatçı ülkeler için önemli bir konumdadır. Özellikle son yıllarda teknoloji ihraç eden konumda olan bu pazarda artan milli geliri ile alım gücünde yükselmiştir. Dolayısı ile tarım ürünleri özellikle turunçgiller için önemli bir pazar haline gelmiştir. Ancak Uzakdoğu pazarına giriş anahtarı ülkeye ithalatta uygulanan karantina koşullarıdır.

Karantina uygulaması; "böcek, akar, fungus, bakteri, virüs gibi varlığı istenmeyen bir organizmanın ülkeye girişini engellemeye yönelik işlemlerin" tümüne verilen genel isimlendirmedir. Bu şekilde Uzakdoğu ülkeleri yaş meyve ve sebze ithalatında ülkelerine herhangi bir zararlıın vb. spesifik bulaşımının önlenmesini amaçlamışlardır. Bu nedenle bu pazarlara ihracatta istenilen zararlılara karşı spesifik koşulların sağlanması gerekmektedir (Willing ve ark., 2006).

Hasat sonrasında karantina uygulamaları genel olarak fiziksel, kimyasal veya üretim alanlarının izolasyonu şeklinde gerçekleştirilmektedir. Fiziksel uygulamalar arasında ihracata konu olan tarım ürününün zararlılarını tamamen yok etmeyi sağlayacak soğuk veya sıcak uygulamaları (ısı ile giderme), yüksek karbon dioksit içeren ortam uygulamaları (kontrollü atmosfer), ışınım uygulamaları (UV-C) ile fiziksel ayıklama (ultrasonik dalga) yer almaktadır. Kimyasal uygulamalarda ise en yaygın kullanılan yöntemleri arasında fümigasyon veya farklı kimyasallara daldırma ile zararlılardan arındırma yöntemleri bulunmaktadır. İzole ürün alan uygulamasında ise zararlıların takibi ve eşik değere gelmeden arındırılması söz konusudur.

Turunçgillerde karantina uygulamasına tabi en önemli zararlılardan biri Akdeniz Meyve Sineğidir (AMS; *Ceratitis capitata* Wied). Bu nedenle Uzakdoğu pazarına ihracatta AMS den ari ürün için bir takım proseslerden geçirme zorunluluğu bulunmaktadır. Dolayısı ile bu pazarlar için uygun koşulların hızlı bir şekilde oluşturulması ve takip edilmesi gerekmektedir.

3. Uzakdoğu Pazarlarına İhracatta Ülkemiz Mevcut Durum ve Hasat Sonrası Uygulamalarında Karşılaşılan Zorluklar

Bu pazarlara tarım ürünü ihracatı her iki ülkenin belirlediği ortak protokoller sonrasında belirlenen zararlılara karşı uygulanabilecek yöntemleri içermektedir. İkinci aşamada ise bu ortak protokollerin kontrollü uygulamaları ve raporlanması yer almaktadır. Bu çerçevede ülkemizin Japonya ile yapmış olduğu Altıntop ve Limon ihracat protokolleri yer almaktadır. Japonya ya Altıntop ihracatında AMS'den ari meyve için geliştirilen

ortak anlaşmada; meyve iç sıcaklığının 0.3 °C'ye getirildikten sonra 16 gün bu standardın sağlanması koşulu bulunmaktadır. Hali hazırda ülkemizde Japonya pazarına Altıntop ihracatı bulunmakta olup Limon için protokol çalışmaları sürmektedir.

Kiraz ithalatında Japonya ülkemizden ve diğer üretici ülkelerden metil bromit fümigasyonu ön koşulu aramaktadır. Hasat sonrasında meyvelerin ülkelere göre söz konusu zararlı listesine bakılarak bu fümigasyon sonrasında ithalat izni verilmektedir. Ülkemizde uygun fümigasyon koşulları hali hazırda ilgili kurum ve kuruluşlar ile çalışılmaktadır.

Uzakdoğu pazarında yer alan Çin, Tayvan, Malezya, Tayland vd. ülkelerin Japonya pazarına benzer koşulları bulunmakta olup özellikle Çin yaş meyve sebze ihracatı açısından önemli pazar olma koşulunu taşımaktadır. Diğer Uzakdoğu ülkelerinde tarım ürünleri ithalatında benzer koşullar yer almakta olup bu ülkeler karşılıklı anlaşmalarda Japonya ve Çin den daha esnek davranabilmektedir.

Ülkemiz için Japonya pazarı yüksek fiyat getirisi ile önemli bir pazardır. Bu pazarın özellikle turunçgillerde istemiş olduğu soğuk uygulamaların derecelerinin yükseltilmesi konusunda ilgili bakanlık birimlerinde çalışmalar yapılmakta ve bu çalışmalar raporlanmaktadır. Soğuk uygulamaları sonrasında en önemli problemlerden biri meyvelerde üşüme zararı meydana gelmesi ve buna bağlı olarak meyvelerin pazarlanamaz halde markete ulaşmasıdır. Bu sorunun ortadan kaldırılmasında sıcak su daldırmaları, belirli sürelerde bekletme gibi hasat sonrası teknikler uygulanarak zarar miktarı en az düzeye indirilmeye çalışılmaktadır.

4. Uzakdoğu Pazarına İhracatta Gelecek Beklentiler

Tarım ürünlerinin pazarlanmasında ürün kalitesi kadar sunum, fiyat ve taleplerin karşılanmasıdaki süreklilik önem arz etmektedir. Ülkemiz son on yılda turunçgil ihracatında tanıtım, pazarlama ve sunum konularında çok büyük ilerlemeler sağlamıştır. Ayrıca turunçgil üretim ve ihracatı ile ilgili bakanlıklar, sektörel tanıtım grupları arasındaki aktif çalışmalar ile bu pazarlara girişler konusunda önemli gelişmeler kaydedildiği bilinmektedir. Bu ülkelere ihracata gelecekte ülkemizin geniş yer alması gerektiği mevcut alt yapının ve potansiyelin buna uygun olduğu düşünülmektedir.

5. Sonuç

Sonuç olarak, ülkemiz üretim, işleme ve pazarlama konularında paydaşlar ile beraber deneyimli ve üst düzeyde olanaklar içermektedir. Bu olanaklar çerçevesinde sektör, üniversite ve bakanlık çalışmaları ile meyve ihracatımıza kat-

ma değer yaratabilecek potansiyededir. Uzak-doğu pazarlarına girişi kolaylaştıracak ön çalışmaların hızlı ve güvenilir bir şekilde yapılması için geniş katılımlı bir çalışma grubu oluşturulması gerekliliği bulunmaktadır. Ayrıca sektörel tanıtım gruplarının bu pazarların aılmasında çok büyük katkısı olduğu bilinmektedir. Bu pazarlara girişlerde n hazırlıkların Araştırma projeleri ile desteklenmesi ve bu desteklerde ortak oluşturulması ihracatta srekliiliği sağlayacaktır.

Kaynaklar

Anonim, 2016. Narenciye Tanıtım Grubu, <http://www.ntg.org.tr/p/turkyede-narencye-2>. Eriřim, 01.01.2016.

FAO, 2013. Statistic Database. <http://countrystat.org/home.aspx?c=TUR&tr=2>. Eriřim, 01.01.2016.

Willing, E., Gastaminza, G., Salvatore, A., Gramajo, M.C., Aceņolaza, M., Avila, R., Favre, P., 2006. Quarantine cold treatments for *Ceratitıs capitata* and *Anastrepha fraterculus* (Diptera: Tephritidae) for citrus in Argentina: conclusions after 10 years of research. Proceedings of the 7th International Symposium on Fruit Flies of Economic Importance 10-15 September 2006, Salvador, Brazil, 285-293.

